

Riera de Caldes

Caldes de Montbui

Ubicació

Comarca: Vallès Oriental
Lloc/Adreça: Al peu dels cingles de Sant Sadurní, fins un cop passat Caldes de Montbui
Alçada: 340

Coordenades:

Latitud: 41.67424
Longitud: 2.13443
UTM Est (X): 427951
UTM Nord (Y): 4613970

Classificació

Número de fitxa: 08033 - 204
Àmbit: Patrimoni natural
Tipologia: Zona d'interès
Estat de conservació: Bo
Protecció: Inexistent
Accés: Difícil
Ús actual: Social
Titularitat: Pública
Titular: ACA. Generalitat de Catalunya

Fitxes associades:

[Molí d'en Ral](#)

[Molí fariner d'en Selles](#)

[Molí de l'Esclop](#)

Autoria de la fitxa: Laura Bosch Martínez
Data de registre de la fitxa: dl., 10/11/2008 - 01:00

Descripció

La riera de Caldes és un curs d'aigua vallesà afluent del Besòs de 22 km de llargària. Neix vora Gallifa, a 390 metres d'altitud, al peu dels cingles de Sant Sadurní, per la confluència de les rieres de la Roca i de Gallifa. Després d'atravesar l'estret de les Elies entra a la plana del Vallès i passa per les poblacions de Caldes de Montbui, Palau-solità, Santa Perpètua de Mogoda i finalment desemboca al Besòs entre Mollet i la Llagosta.

Afluents per la dreta: Riera de Gallifa, Riera de Sant Sebastià, Riera de Codonys, Torrent d'en Baell, Riera de Setmenat i Torrent de ca n'Oller. Afluents per l'esquerra: Riera de la Roca, Torrent del Prat de Baix, Torrent de Can Camp, i Torrent Sec de les Arenes.

La part superior de la riera és de relleu més accidentat i complex on es pot veure una vall molt encaixada. L'àrea propera al Palau de Plegamans el relleu va esdevenint cada vegada més pla i els camps predominen sobre les masses de vegetació. S'aprecia també una vall oberta i transformada, en ocupar les granges les zones sedimentàries planes. La llera de la riera de Caldes en el seu pas pel municipi, presenta un elevat nivell d'usos antròpics: urbà inacabat, horts, equipaments i usos industrials; essent un tram força malmès per l'activitat humana.

La vegetació en la part altra de la riera, és del tipus mediterrani, però la moderada altitud del municipi fa que, als obacs de les seves muntanyes hi hagi elements del tipus euro-siberià. La gran varietat de substrats litològics, que van des de les pissarres a les calcàries aporta una gran quantitat de comunitats vegetals.

Aquesta vall ha estat des de temps antics condicionada per les activitats humanes. Mentre una part important del terme ha estat i continua estant conreat, i per tant dominat per comunitats arvenses i ruderals, una altre gran part està recoberta per una important massa forestal conseqüència del progressiu abandonament de l'espai agrícola i ramader des de finals del s.XIX. Aquesta vall, antigament hi havien hagut camps de conreu, cultiu de l'olivera, ramaderia, el cultiu de la vinya: Una gran part d'aquesta zona muntanyosa està actualment recoberta per pinedes i brolles secundàries, barrejades amb espècies pròpies dels alzinars. La vegetació de ribera, amb els elements arquitectònics propis com els molins, les rescloses, pous, mines, barraques de vinya, de pastor, etc s'ha anat abandonant de mica en mica.

A la vall hi trobem representats els boscos formats per l'alzinar litoral, la brolla de romaní i el bruc d'hivern, les pinedes secundàries de pi blanc i pi pinyoner, el bosc de ribera i els conreus. Els espais agrícoles serveixen de refugi i lloc d'alimentació a moltes espècies importants per al manteniment dels ecosistemes mediterranis.

Les clapes d'alzinar més ben conservades es troben en el vessant de la Serra Llisa, en direcció a Sant Sebastià de Montmajor, coincidint amb una zona ombrívola i humida. La brolla típica i la brolla arbrada ocupen un elevat percentatge de la superfície. La pineda secundària ha envaït quasi bé tota superfície de conreu abandonada. El bosc de ribera d'omedes i alberedes creix arran mateix dels torrents i rieres de la vall. L'omeda, resta entre l'alzinar o la pineda una comunitat lligada als cursos fluvials. Alguns dels arbres i arbusts més destacats com a vegetació potencial de la Vall de Les Elies són l'alzina (*Quercus ilex*), el marfull (*Viburnum tinus*), l'aladern falç (*Rhamnus alaternus*), el llentiscle o mata (*Pistacia lentiscus*), l'arboç (*Arbustus unedo*), el galzeran (*Ruscus aculeatus*), l'esperguera (*Asparagus acutifolius*), o la roja (*Rubia peregrina*), l'arítjol (*Smilax aspera*), i el lligabosc (*Lonicera implexa*).

L'estrat herbaci hi és poc desenvolupat, sovint dominat per l'heura (*Hedera helix*); en els llocs més obacs el roure cerrioide (*Quercus cerrioides*), l'auró negre (*Hacer monspessulanum*), el lligabosc etrusc (*Lonicera etrusca*), la servera (*Sorbus domestica*) o el sanguinyol (*Cornus sanguinea*).

Observacions:

(Continuació descripció) Al substrat herbaci hi ha mill gruà (*Lithospermum purpureo-coeruleum*), la lleteresa de bosc (*Euphorbia amygdaloides*) o el fenàs boscà (*Brachypodium sylvaticum*). També es pot observar plàtan (*Platanus x híbrida*) i robínia (*Robinia pseudo-acacia*). En altres llocs hi podem observar alberedes, alternant freixe (*Fraxinus angustifolia*) i de vegades, el pollancre (*Populus nigra*). L'estrat arbustiu i herbaci són bastant similars al de l'omeda, on es pot afegir la vinca (*Vinca diformis*) i la sarriassa (*Arum italicum*). La vegetació que creix prop de basses i de les rescloses o estanys

d'aigua com el Gorg de Les Elies, es tracta de les jonqueres (molino-Holoschoenion), com el jonc boval (*Scirpus holoschoenus*).

La superfície agrícola de la vall està ocupada bàsicament pels cereals i farratges, i per espècies ruderals, enmig dels camps i arvenses als seus marges. La comunitat més extensa és la ravenissa blanca, la calcida, el gram (*Cynodon dactylon*), els lletsons, el boixac de camp (*Calendula arvensis*) o la verònica (*Veronica persica*). En les vores de camins agrícoles s'observa el card, la borraja, el cardó, etc. En els erms també hi ha olivarda, calcida blanca i diversos trèvols. I a les feixes abandonades gramínies com els fenassars, acompanyats de fonoll, pimpinella, i la bardissa amb roldor, l'esbarzer (*Rubus ulmifolius*), l'arç blanc (*Crataegus monogym*), els rosers (*Rosa Canina*) i l'aranyoner (*Prunus spinosa*).

Amunt de la riera, en zones més obagues, trobem una espècie vegetal protegida a Catalunya: el boix grèvol (*Ilex aquifolium*).

Entre la comunitat faunística trobem un seguit de rosegadors (ratolí de bosc (*Apodemus Ssylvaticus*), el ratolí mediterrani (*Mus spretus*), a més de la musaranya comuna, els esquiroles, la rata cellarda, el porc senglar, el toixó (*Meles meles*), la guineu (*Vulpes vulpes*), la mostela (*Mustela nivalis*), la fagina (*Martes foina*) i la geneta o gat mesquer (*Genetta genetta*). Del grup dels ocells, rapinyaires diürns com l'astor (*Accipiter gentilis*), l'esparver vulgar (*Accipiter nisus*) o l'aligot (*Buteo buteo*), o rapinyaries nocturns com el gamarús (*Strix aluco*). A més de gaig, tudó, tórtora, cucut, picot verd, picot garser, el cargolet, o varis sílvids que nidifiquen durant l'estiu, i gran varietat de fringíl·lids. Als boscos propers als conreus hi nidifiquen el gafarró, la cadenera i el verdum. També, es pot veure el faisà, tot i que introduït periòdicament pels caçadors.

Entre els rèptils es pot citar el llargardaix ocel·lat (*Lacerta lepida*), la sargantana ibèrica (*Podarcis hispanica*), la sargantana cendrosa (*Psammmodromus hispanicus*), el vidriol (*Anguis fragilis*), la serp blanca (*Elaphe scalaris*), la serp verda (*Malpolon monspessulanus*), la colobra llisa meridional (*Coronell girondica*). En els ambients oberts, bàsicament a conreus extensius d'herbacis i en alguns punts on encara hi ha conreu d'oliveres i fruiters diversos, zones d'horta familiar, o zones no treballades, es pot trobar el ratolí de bosc (*Apodemus sylvaticus*) i el ratolí mediterrani (*Mus spretus*), l'eriçó africà (*Erinaceus algirus*), el conill (*Oryctolagus cuniculus*). Destaca l'aligot, que nidifica als boscos, o el xoriguer que fa el niu sobre penya-segats o bé en edificacions, principalment abandonades. Entre els rapinyaries nocturns cal citar el xot, l'òliba i el mussol.

En els indrets on l'aigua de pluja o dels recs s'estanca, temporal o permanentment, són ocupats per comunitats d'amfibis, com la salamandra (*Salamandra salamandra*), la granota verda (*Rana perezi*), reineta comú (*Hyla meridionalis*), el gripau comú (*Bufo bufo*), el tòtil (*Alytes obstetricans*), i el gripau corredor (*Bufo calamita*). Al tram alt de la riera de Caldes, hi ha presència de rèptils com la colobra de collar (*Natrix natrix*), la serp d'aigua (*natrix maura*). Entre el peixos destaca el barb de muntanya (*Barbus meridionalis*) i una d'introduïda, la carpa (*Cyprinus carpio*). Una altra espècie introduïda ha estat el cranc americà (*Procambarus clarki*).

Història

Caldes de Montbui es troba entre dues unitats geològiques estructurals: la Serralada Pre-Litoral Catalana (amb materials que van del Paleozoic al Trias) i la Depressió del Vallès-Penedès (Miocè). L'origen dels materials de les dues unitats, cal cercar-lo en els processos tectònics i d'erosió, transport i sedimentació. Des del punt de vista tectònic, el Vallès-Penedès constitueix una depressió formada en la fase de distensió dels processos compressius a la que va estar sotmesa la Cadena costanera Catalana durant l'orogènia alpina. La falla que limita la unitat del Vallès-Penedès de la serralada Pre-Litoral passa, precisament per Caldes de Montbui, i probablement es va constituir per primera vegada durant el Miocè. Si l'orogènia alpina donà lloc a les formes actuals del relleu, de l'orogènia anterior, l'hercinià, no en queden restes. Després, tingué lloc una fase de desmantellament del relleu a través de l'erosió i la formació d'una plana on començaria la

sedimentació mesozoica. Sobre aquests sediments operà l'orogènia alpina, donant lloc a les serralades i depressions actuals. Els materials litològics que es poden trobar al municipi de Caldes de Montbui són molt diversos i pertanyen a totes les eres geològiques. Els materials més antics són les pissarres paleozoiques, tractant-se bàsicament de cloroesquistes amb quars i albita, de textura granolepidoblàstica porfídica. El batòlit format per una granodiorita aflora a la zona central del terme. Entre els minerals accessoris hi trobem l'apatita, l'hornblenda i la moscovita. Ja dins dels sediments mesozoics trobem uns primers estrats de característic color vermell que corresponen al buntsandstein, de potència fins a 250 metres. Es tracta de gresos amb ciment silícis que contenen pirita i mineral de ferro com elements accessoris. Les argiles que hi ha dins la matriu d'aquests gresos solen contenir abundants miques i per contra, poc quars. Ocasionalment es pot trobar guix i com a minerals accessoris hi ha l'òxid de ferro i pirita. La matèria orgànica i la pirita són elements accessoris. Al sector nord del municipi hi ha materials eocènics, a base d'argiles i gresos vermells amb ciment esparític. Poden contenir feldspats i com element generalitzat l'òxid de ferro. Finalment trobem els materials quaternaris, que queden reduïts a dipòsits i terrasses fluvials, llims argilosos i derrubis pendents.

La xarxa hidrogràfica superficial de Caldes va estretament lligada a la posició geogràfica del municipi a cavall de la Conca del Vallès i la serralada Pre-Litoral. El curs fluvial pel que vertebrava la major part de les aigües del municipi és la riera de Caldes, que travessa de nord a sud el terme; és tributària del Besòs. Al seu pas per Caldes, la riera no disposa de cap estació d'aflorament. La riera de Caldes sol portar aigua fins i tot durant l'estiu però és de règim molt variable. Rep un bon nombre de rieres i torrents originats en els turons i colls de la Serralada Pre-litoral, els més importants són la riera de Codonys, la riera de Sant Sebastià, el Torrent de Coscurell, el torrent del prat de Baix, el Torrent de Can Camps, el torrent sec de les Arenes. Mostren un règim pluvial, i atès el pendent del relleu per on circulen en èpoques de fortes pluges són altament dinàmics, mentre que sovint s'assequen durant els períodes eixuts.

En aquesta vall també tenim les aigües subterrànies: surgències i aqüífers ordinaris. L'origen de les surgències es troba en la infiltració de l'aigua de la pluja que després d'un període de resistència dins l'aqüífer profund de més de mil anys, acaba sortint a la superfície. Dins l'aqüífer, l'aigua s'escalfa degut a la profunditat. A la superfície brolla a una temperatura de 74°C. Són aigües de clorurat-sòdic degut a la dissolució que l'aigua calenta fa dels minerals de les granodiorites que travessa. La porositat dels materials que conformen l'estratigrafia facilita la infiltració de part de les aigües superficials vers el substrat litològic.

Bibliografia

JACINTE, Elies. (1921). Alçament de la serralada pirenenca i l'enfondrament del Vallès. Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural. Vol. 21, núm. 2.

VARIS AUTORS. (1998). Diccionari de Geologia. Institut d'Estudis Catalans.

VARIS AUTORS. (2000). Auditoria Ambiental del Municipi de Caldes de Montbui. Vallès Oriental. Diputació de Barcelona. Servei de Medi Ambient.

